

Lena Schätze

Het zwart aan mijn vaders handen

Vertaald door Gerrit Bussink

2026

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Deze vertaling is tot stand gekomen dankzij een subsidie
van het Goethe-Institut.

Copyright © 2025 Lena Schätze

Copyright Nederlandse vertaling © 2026 Gerrit Bussink

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining niet toegestaan.

Eerste druk augustus 2026

Oorspronkelijke titel *Das Schwarz an den Händen meines Vaters*

Oorspronkelijke uitgever S. Fischer, Frankfurt am Main

Omslagontwerp Lot Postma

Omslagillustratie Holly Farrell

Foto auteur Boris Breuer

Vormgeving binnenwerk Perfect Service, Reeuwijk

Druk en bindwerk CPI Books GmbH, Leck

ISBN 978 9403 1406 98

NUR 302

debezigebij.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council® (fsc®) mag dragen.
Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Voor papa

I

Mijn moeder brengt ons dochters van alles bij. Andere dingen dan tijdens het eten met rechte rug aan tafel zitten, dan *dank u* en *alstublieft* zeggen, en andere dingen dan haar zoon. Ze brengt ons bij dat jenever narigheid betekent. Dat mannen die bier drinken onschuldig zijn: ze dansen en lallen en kletsen over privé zaken, maar ten slotte laten ze zich in bed duwen en slapen ze rustig hun roes uit. Mannen die jenever drinken worden daarentegen agressief, ze zoeken ruzie, worden door de politie thuisgebracht of komen niet eens thuis. *Er gebeurt dan iets in hun hoofd*, legt ze ons vaak uit, waarbij ze met haar wijsvinger tegen haar slaap tikt. Maar ze brengt ons ook bij dat er niets aan de hand is zolang ze alleen in het weekend drinken. Alleen iemand die door de week drinkt, is verslaafd. En ze brengt ons bij dat een vrouw altijd geld achter de hand moet hebben om te kunnen vluchten. Achter een losse tegel in de waskeuken, in een oude winterlaars in de kleerkast of in een tupperwaredoos in het vriesvak met een plakkertje *Linsensoep* erop. Genoeg om ieder moment de kinderen uit bed te kunnen halen en te verdwijnen. Soms ben ik bang dat ze mij zou kunnen vergeten en me niet meeneemt, en dan ga ik met mijn jas en schoenen aan naar bed.

Als mijn vriend 's nachts thuiskomt, naar kampvuur en alcohol ruikt, naast me op de matras gaat liggen en zijn adem zich door de kamer verspreidt, die geur, dan moet ik aan mijn vader denken.

We hebben allebei een tandenborstel en slaapspullen bij de ander. We vissen elkaars post uit de brievenbus en maken die open. We scharrelen in de koelkast van de ander naar iets eetbaars, maar we wonen niet samen. Dat werkte niet.

Als hij dan op zondag bij mij is en uitslaapt, stofzuig ik, zet de radio aan, rommel in mijn woning en lach hard als hij me vraagt of ik koffie voor hem zet. Ik doe alles om anders te zijn dan mijn moeder.

Soms schaamt mijn vriend zich als iemand tegen hem over mij begint. Hoe ik gisteravond in de kroeg was, of afgelopen week op het verjaardagsfeestje. *Als een vrouw te veel drinkt, is dat iets anders.*

Als ik begin te drinken, drink ik geen jenever. Ik drink kleurige zoete rommel. Ik zeg dingen die ik nuchter nooit zou zeggen en die ik niet kan terugnemen. Ik zeg tegen mijn zus dat ik me nog liever zou ophangen dan haar kleinburgerlijke kutleven te leiden. Ik zeg tegen mijn buurman dat ik altijd al stiekem verliefd op hem was en dat ik de verhuisdozen van zijn vriendin het huis uit draag als hij het eindelijk met haar uitmaakt. Ik zit huilend in de taxicentrale, de telefoniste slaat een wollen deken om mijn schouders en maakt een kop koffie

voor me. Ik slaap in de hal omdat ik de sleutel niet meer in het slot krijg. Ik word wakker met kleren vol braaksel, blauwe plekken en krassen, waarvan ik niet weet hoe ik eraan kom.

Ik verlies mijn spullen, haal 's middags bij de kroeg mijn handtas af, die ze bij het schoonmaken hebben gevonden. Overdag kijken ze me meewarig aan en als dank geef ik een kleine fooi.

Ik laat vreemde handen op mijn lichaam toe en raak aan.

Op maandag naar mijn werk gaan, lukt niet meer, waarvoor ik oma's laat sterven, een maag-darmontsteking verzin, en mijn cheffin mompelt *beterschap*.

Als ze willen uitgaan vragen mijn vrienden niet meer of ik zin heb om mee te gaan.

Als ik jarig ben organiseert mama een pyjamaparty met mijn beste vriendinnen. We leggen in de kinderkamer de matrassen vlak naast elkaar op de grond, drinken kinderpunch met plastic rietjes en vallen op een gegeven moment in slaap, één grote snurkende hoop kinderen. 's Nachts word ik wakker van Marlenes kreet. Ze staat in de deur van de badkamer, waar mijn vader voor de badkuip ligt te slapen. Ik schud hem door elkaar, knijp hard in zijn bovenarm, *sta op papa, hier kun je niet slapen*, maar er is geen beweging in te krijgen. Ik wek mijn moeder en zij weet hem wakker te krijgen, ze neemt hem mee naar de slaapkamer en door op elkaar geklemde tanden sist ze iets tegen hem. Marlene gaat naar de wc en daarna weer slapen. De maandag daarop is er weer school. Marlene vertelt niemand iets. Ik zeg nooit tegen haar hoe dankbaar ik haar daarvoor ben. In plaats daarvan neem ik het bij vechtpartijtjes op school altijd voor haar op.

Ik kan het mijn vader op vijftig meter afstand aanzien. Ken alle fasen. Eerst een glimlach, dan glazige ogen, dan die opgetrokken wenkbrauw die plotseling opzij glijdt alsof hij niet meer bij de rest van het gezicht wil horen, tot alles alleen nog maar een bleek, bezweet masker is. Hij zit in de donkere keuken naar Phil Collins te luisteren, praat in zichzelf en moet soms huilen. Ik weet niet waarom, ik vind het allemaal niet zo erg. Als ik langs hem heen sluip, kijkt hij me aan, maar zijn blik lijkt naar binnen gericht.

We gaan op vakantie. Mijn ouders halen mijn broer en mij met de auto van school, de kofferbak vol tassen en het patroon van mijn astronautenbeddengoed tegen de binnenkant van de achterraut gedrukt. Mijn zus rijdt zelf al, ze zit met haar vriend in de rode Fiat achter ons. Op de snelweg zwaaien we naar elkaar en trekken gekke bekken. Mijn moeder legt haar hand op de knie van mijn vader. We stoppen bij een wegrestaurant, hij zegt dat hij naar de wc moet. Hij blijft lang weg, op de grasstrook spelen we krijgertje, ik trap in een hondendrol.

Daarna rijdt mijn moeder, mijn vader zit met scheve wenkbrauwen stil naast haar. Mijn broer valt in slaap, zijn gezicht op mijn schoot, het speeksel uit zijn mondhoek veroorzaakt een donkere vlek op mijn lichte spijkerbroek. Mijn moeder draait zich om, drukt de koptelefoon nog wat steviger op mijn kinderoren, draait aan het knopje van mijn discman tot Bibi Blocksberg zo hard staat dat ik alleen haar nog hoor. Het is de aflevering waarin Bibi alleen thuis is, een olifant in de woonkamer tovert die de meubels kapotslaat, en Barbara Blockberg komt thuis en moppert op haar. *Als je zo tegen me doet, heb ik altijd het gevoel dat je niet meer van me houdt*, zegt Bibi. *Welnee, ik hou toch altijd van je*, zegt haar moeder. Dan heksen ze samen de olifant terug naar de dierentuin, mijn moeder begint te huilen en slaat op het stuur.

Als we bij de vakantiewoning aankomen is het buiten al

donker. Mijn vader stopt ons in bed. Als hij de deken over mijn knieën legt heb ik nog steeds mijn spijkerbroek aan. Zijn adem ruikt scherp, zijn zoen op mijn voorhoofd is nat en plakkerig. *Als je zo bent, heb ik het gevoel dat je helemaal niet meer van ons houdt*, zeg ik, maar hij is al weg, hij trekt de deur van de kamer achter zich dicht.